

Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra ölkəmiz düşmənlərimizin siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni və hərbi təcavüzünə məruz qaldı, ölkə vətəndaş müharibəsi, ərazi parçalanması təhlükəsilə üz-üzə qaldı. Azərbaycanı “islam fundamentalizmi”ndə, milli, dini dözümsüzlükdə ittiham edənlər də tapıldı. Belə bir şəraitdə xalqın tələbilə ikinci dəfə hakimiyyət başına keçən Ulu Öndər Heydər Əliyev öz xilaskarlıq missiyasını şərəflə yerinə yetirdi:

* xalqı və milləti, gənc dövlətimizi fəlakətdən xilas etdi;

* milli təhlükəsizliyimizi təmin etdi;

* ölkədə xarici düşmənlərin pozucu fəaliyyətinə son qoydu.

Ulu Öndər Heydər Əliyev 1997-ci ildə Sərəncam verərək:

1. Azərbaycanda milli-mənəvi dəyərlərimizə ziyan vuran bütün pozucu missionerlərin fəaliyyəti qadağan edildi;

2. “Dini etiqad haqqında” Qanun qəbul edərək, qeyri-ənənəvi və ekstremist təriqətlərin və ekstremist sektaların “humanitar təşkilat” adı altında qeydiyyatının qarşısını aldı.

3. Azərbaycanı tolerant mədəniyyətli bir ölkə kimi bütün dünyaya tanıtdı.

Ulu Öndər Heydər Əliyev deyirdi: “Millilik, islamilik, ümumbəşəri dəyərlərin sintezi ilə xalqı inkişaf etdirə bilər. İndi dünyadakı bezi mərkəzlərdə “islam fundamentalizmi, islam ekstremizmi, fanatizmi” haqqında da fikirlər söylenilir. Müqəddəs Kitabımız Qurani-Kərim heç vaxt fundamentalizmin əsasını qoymayıbdır. Kimse bu fundamentalizm, ekstremizm meyillərini islam dinindən istifadə edərək yaradır və inkişaf etdirirsə, onlar islamın əsas prinsiplərindən müəyyən qədər

rizəni həyata keçirən dövlət orqanlarının fəaliyyətini əlaqələndirir, habelə, həmin orqanların və vətəndaşların hüquqlarını və vəzifələrini müəyyənləşdirirdi.

Odur ki, bu siyasətdən irəli gələrək, 21 iyun 2001-ci il Prezident Heydər Əliyevin Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdı. 2001-ci il yanvarın 25-dən ən nüfuzlu regional beynəlxalq təşkilatlardan olan və əsas məqsədi insan hüquqlarının müdafiəsini təşkil edən Avropa Şurasının bərabərhüquqlu üzvü olan Azərbaycan Respublikası həmin il dekabrın 25-də “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında” Konvensiyaya qoşulmuş, milli qanunvericiliyin həmin Konvensiyanın tələblərinə və Avropa standartlarına uyğun təkmilləşdirilməsi öhdəliyini götürmüşdü.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılan Dövlət Komissiyasının qarşısında hər şeydən əvvəl üç məsələ durmuşdur:

1. Dini etiqad azadlığının təmin edilməsi;

2. Dünyəvi dövlətçilik prinsiplərinin qorunub-saxlanması;

3. Dini təəssübkeşliyin dini təkəbbürə, sonra fanatizmə və ekstremizmə keçməsinin qarşısının

yənləşdirir, hər hansı dinə təkbaşına və ya başqaları ilə birlikdə etiqad etmək, dinə münasibəti ilə əlaqədar əqidəsini ifadə etmək və yaymaq hüququna malikdir”. “Dini etiqad azadlığı ... “qanuna əsasən, dövlət orqanlarına dini azadlığının həyata keçirilməsində yalnız dövlət təhlükəsizliyi və ictimai təhlükəsizlik mülahizələrinə görə və beynəlxalq öhdəliklərə müvafiq olan hüquq və azadlıqların mühafizəsi üçün zəruri hallarda məhdudiyyət qoymağa icazə verilir. Anar Həsəni göstərir ki, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin məlumatına görə, 2014-cü ilə Azərbaycan ərazisində 1802 məscid, 5 pravoslav, 1 katolik, 4 gürcü-pravoslav kilsəsi, 6 sinaqoq və digər ibadət yerləri fəaliyyət göstərir. Hazırda ölkəmizdə 1997-ci ildən müxtəlif qeyri-hökumət təşkilatlarını, dini konfessiyaların nümayəndələrini birləşdirən Azərbaycan Sülh və İnkişaf Alıyansı tolerant və yeganə sülh təşkilatı olaraq qeyd olunma istiqamətində uğurlu fəaliyyət həyata keçirməkdədir. Bunlardan Rus Pravoslav kilsəsinin Bakı-Xəzəriyyəni Yeparxiyası Pravoslav Dini İcması, Avropa Yəhudilərinin Bakı Dini İcması, Bakı Dağ Yəhudilərinin Dini İcması, Gürcü Yəhudilərinin Dinin icması, Roma Katolik icma-

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə “Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Heydər Əliyev Azərbaycanın tolerant mədəniyyəti haqqında

uzaqlaşırırlar. Biz islam mədəniyyətini, islam mənəvi dəyərlərini müqəddəs Kitabımız Qurani-Kərimdə olduğu kimi qəbul edirik. Onların təhrif olunması, əgər dini dildə desək, günahdır. Biz istəmirik ki, kimse günaha batsın”. Məsələn, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə bu fikirləri daha da inkişaf etdirərək demişdir: “Son illərdə insanların islam dininə müsbət istiqamətdə münasibətinin dəyişməsində təhlükə yoxdur və bunu fundamentalizm meyilləri kimi qiymətləndirmək lazım deyil. ...Namaz qılan, oruc tutan və dua edənlərin sayının artması fundamentalizm deyil. Əgər fundamentalizm deyildikdə, islam nəzərdə tutulursa, mən buna qarşıyam. İslamla terroru eyniləşdirmək olmaz. İslam terror deyil. Terror varsa - bu, islam deyil”.

Nəticədə, 1999-cu ildə “Terrorizmə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunu qəbul edilir. Qanun milli, ideoloji, dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, ümumiyyətlə, terrorizmə qarşı mübarizənin hüquqi və təşkilati əsaslarını müəyyən edərək, terrorizm əleyhinə müba-

Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycanda bərqərar olan tolerant mədəniyyət barədə demişdir: “Dünyada bir çox böyük dinlər mövcuddur. Hər dinin özünəməxsus yeri var. Biz azərbaycanlılar islam dini ilə fəxr edərək, eyni zamanda heç vaxt başqa dinlərə qarşı mənfi münasibət göstərməmişik, düşmənçilik etməmişik, ədavət aparmamışıq və heç bir başqa xalqı da öz dinimizə itaət etməyə məcbur etməmişik. Ümumiyyətlə, başqa dinlərə dözümlülük, başqa dinlərlə yanaşı və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşamaq islam dəyərlərinin xüsusiyyətidir.”

alınması.

Azərbaycan Konstitusiyası və 1992-ci ildə qəbul edilmiş “Dini etiqad azadlığı haqqında Qanun”a müvafiq şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə respublikada mövcud olan dini icmaların fəaliyyəti qeydiyyatı alındı. Bu qanuna görə, Azərbaycan Respublikasında vətəndaş hüququna malik olan “Hər bir kəs dinə münasibətini müstəqil müəy-

sı və başqa dini konfessiyaların adlarını çəkmək olar.

Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycanda bərqərar olan tolerant mədəniyyət barədə demişdir: “Dünyada bir çox böyük dinlər mövcuddur. Hər dinin özünəməxsus yeri var. Biz azərbaycanlılar islam dini ilə fəxr edərək, eyni zamanda, heç vaxt başqa dinlərə qarşı mənfi münasibət göstərməmişik, düşmənçilik etməmişik,

ədavət aparmamışıq və heç bir başqa xalqı da öz dinimizə itaət etməyə məcbur etməmişik. Ümumiyyətlə, başqa dinlərə dözümlülük, başqa dinlərlə yanaşı və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşamaq islam dəyərlərinin xüsusiyyətidir. Bu, tarix boyu Azərbaycanda da, Qafqazda da öz əksini tapıbdir. Azərbaycanda islam dini ilə yanaşı, xristian dini də, yəhudi dini də əsrlər boyu yaşayıb və in-

di də yaşayır. Qafqazda da bu mənzərə var. Hesab edirik ki, insanlar hansı dinə, hansı mədəniyyətə mənsubluğundan asılı olmayaraq, bütün başqa mədəniyyətlərə, dinlərə, mənəvi dəyərlərə də hörmət etməli, o dinlərin bəzən kimə xoş gəlməyən adət-ənənələrinə dözümlü olmalıdırlar. Dini nöqteyi-nəzərdən ədavət, münəqışə, müharibə yolverilməzdir. Hər halda, XX əsrin sonunda və qarşıdan gələn XXI əsrdə dünyada belə hallara son qoyulmalıdır”.

Artıq dinlərarası münasibətlərdə Azərbaycan dünyanın ən çox inkişaf etmiş ölkələrinə nümunə göstərilir. Bütün bunlar Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin söyləri sayəsində mümkün olub və bu siyasət hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən də böyük uğurla davam etdirilir. Bu vəziyyət, bir daha sübut edir ki, Azərbaycan Respublikasında həm nəzəri, həm də praktiki cəhətdən din dövlətdən, dövlət işindən ayırıdır ki, bu siyasətin formalaşması da, bilavasitə Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Vahid ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru